

converti: atqui alia afferri nequit ratio nisi, quia Christus in suo esse alibi permanet; ergo ad veram conversionem opus est, ut terminus a quo absolute desinat esse.

57. Dices. Verba Christi: *Hoc est Corpus meum*, vera essent, etiamsi alibi fuisset tantum translata panis substantia; ergo ad veram conversionem non opus est ut terminus a quo absolute desinat.

Resp. Dist. *ant.* Verba illa, praecise inspecta, vera forent, etiamsi... conc. Quatenus in iis circumstantiis a Christo Deo ex pane terreno panem coelestem faciente; nego *ant.* Nam quemadmodum intellexit Ecclesia, ex aqua Christo vinum faciente, non vinum aliunde traxisse et aquam alibi projecisse; et panes in deserto multiplicante, non eos sibi invisibiliter a longe attulisse; sed dignam Christi divinitati et potentiae substantialem conversionem vel productionem: a pari substantialem mutationem et conversionem panis in Corpus Ecclesia agnovit, ut Deo in iis circumstantiis congruentem, non vero localem et accidentalem.

§ IV.

An substantia panis et vini annihiletur.

58. Substantiam panis et vini proprie annihilari putavit Scotus, quem alii nonnulli secuti sunt. At cum D. Thoma tenet communis et vera sententia, conceptum conversionis notioni annihilationis adversari. Quod enim annihilatur, ait Vazquez, in nihilum desinit; quod autem convertitur, desinit in id quod est terminus ad quem conversionis: ut panis in Corpus Christi. Item annihilatio, non vi actionis, sed defectu potius evenit actionis: atqui vi actionis consecrativae, quae directe efficit Corpus Christi, evenit desitio panis: nam verborum veritas, quae exigit fieri Corpus Christi, postulat etiam non conservari panem: ut introductio formae productae postulat destructionem alterius. Praeterea, ut notat Suarez, non annihilatur id, de quo aliquid manet: jam vero panis et vini manent in Eucharistia accidentia.

ARTICULUS III.

De accidentium permanentia in Eucharistia.

THESIS IV.

Facta conversione substantiali, aliquid manet in Eucharistia, nempe accidentia, seu species; et quidem absque subjecto, id est, sine substantia panis et vini.

59. Nota. Cum Tridentina Syn. docuerit manere species in Sacramento et Conc. Constantiense dixerit *accidentia*, utraque voce rem in thesi enuntiamus; id quidem sub ea intelligentes, quod sensibus attingimus in pane et vino, et in sacramento. Quid vero nomine accidentis vel speciei innatur, in alia thesi explicabitur. Valde enim absurdum est, cum fidei doctrina nobis proponitur, solis verbis memoriae pascere, quid autem sit quod per verba innuitur negligere.

I.^a Pars theseos est explicite, licet indirecte, definita a Conc. Trident. [Ses. XIII can. 2]: «Manentibus dumtaxat speciebus panis et vini.» Idem patet ex can. 3. Constantiense quoque Conc. damnavit articulum 2 Wicleffi: «Accidentia non manent » sine subjecto in eodem Sacramento.»

II.^a Pars directe definitur et docetur (ibid) a Tridentina et Constantiens. Synodo, et patet ex dictis in praec. Thesi III. Praeterea evidenter sensuum testimonio elucet permanere species, seu accidentia panis et vini: nullatenus enim extrinsecus differt sacramenti materia post consecrationem.

THESIS V.

Id quod manet in Eucharistia, scilicet accidentia, seu species, sunt aliquid reale objectivum, non merae sensuum affectiones, seu apparentiae.

60. Nota. I. Cum fides doceat, nihil substantiae panis et vini in S. Eucharistia manere; inquirunt theologi quid sit illud quod in eadem videtur, tangitur, gustatur? Quaecumque existat rei illius natura, fide certa tenendum, nihil esse intrinsece connexum cum

existentia substantiae panis et vini: quod cum negarent hussitae ac wicleffitae, damnati sunt a Constantiens. Concil. Gen. et Martino V. et confirmata damnatio a Tridentina Synodo. ut dictum est in Thesi praecedenti.

II. Inde intelligitur, cur quidam theologi negaverint manere in Eucharistia accidentia ulla objectiva panis et vini: censent enim non posse accidentia separari a suo naturali subjecto, propter intrinsecam, seu essentialem connexionem qua eidem inhaerent. Ex huiusmodi autem doctrina inferunt, id. quod in Eucharistia remanet, nihil aliud esse nisi subjectivas sensuum affectiones.

III. Hanc quidem ejusmodi theologorum de natura accidentium doctrinam profitebantur hussitae et wicleffitae, magna asserentes contentione: absurdum plane esse, quod accidentia a suo separantur subjecto. Quo posito, cum evidens sit *accidentia* panis et vini permanere, quod catholici non negabant, neque Concilium Constantien. reject, inferebant suam haeresim, scilicet: panem et vinum permanere in Eucharistia. «Secre denuntio, ajebat Wicleff, modernis haereticis (catholicis), quod non possint declarare nec intelligere accidens sine subjecto.» Et iterum: «Fructus istius demeritiae, qua fingitur accidens sine subjecto, foret blasphemare in Deum, scandalizare sanctos et illudere Ecclesiae per verba accidentis.» Haec in actibus leguntur Conc. Constantiensis.

61. IV. Quaestio ergo est inter theologos: an Concil. Constantien. damnaverit illud Wicleff et Hus erroris fundamentum, nempe accidentia esse inseparabilia a subjecto? An vero solum damnaverit connexionem et coexistentiam accidentium cum subjecto in Sacramento? Communiter theologi censent, in priori sensu illam Wicleffi propositionem fuisse damnatam: ideoque non posse sine temeritate defendi, et esse errori proximum, quod non maneat re ipsa et objective accidentia panis et vini, sed species solum intentionales sensibus impressas, quae sunt quasi illusiones et praestigia referentia panem et vinum tamquam existentia. Nonnulli tamen theologi, praesertim inter recentiores, existimant doctrinam Huss et Wicleff in secundo tantum sensu fuisse reprobam.

62. Prob. 1.º Thesis, quae est theologice certa: sed a censuris abstinemus, quas alii plures adhibent theologi.
Concil. Constant. definit, manere in Eucharistia id quod nomine *accidentis* significabatur. Sed accidens significabat aliquid reale objectivum: ergo. *Major* patet. Si enim solas voces, non autem res significatas, definiret Ecclesia: liceret, vocibus solum retentis, quilibet circa doctrinam Ecclesiae cogitare. *Min.* est quoque aperta et evidens, a) Accidens tunc definebatur, et nunc quoque definitur: «Id quod inhaeret subjecto.» Atqui quod inhaeret

subjecto, seu pani et vino, est quid reale et obiectivum. b) Praeterea, haeretici communem conceptum assumentes accidentis, adiecerunt ita inhaerere accidens subjecto, ut sit inseparabile ab eodem, puta, a pane et vino: respondebant autem catholici, virtute divina, miraculo separari posse. Atqui haec nullatenus dici potuissent, si accidens non significasset aliquid reale objectivum, sed sensuum affectiones: quis enim cogitavit unquam, has inhaerere pani et vino, tamquam in subjecto, et esse ab eo inseparabiles, et sola posse virtute divina separari?

63. 2.º Docet Trident. Conc. (1): «Commune hoc quidem est Smae, Eucharistiae cum ceteris sacramentis, symbolum esse rei sacrae, et invisibilis gratiae formam visibilem.» Ex quibus arguimus: clauso tabernaculo, vel ciborio, nulla existit sensuum affectio, seu illustria apparentia: ergo vel non manet actu Sacramentum, quippe non existit symbolum sensibile et forma visibilis; vel si manet, ut fides docet, species, seu accidentia sacramentalia, non sunt mera sensuum affectio, sed aliquid obiectivum independens ab affectione sensuum. Confirm. a) Forma visibilis et ipsa visio nequeunt esse idem. Atqui species sacramentales Eucharistiae sunt formae visibiles; ex Trident. (ibid.); ergo nequeunt confundi cum ipso actu seu affectione videndi. *Major* patet. Nam forma visibilis est prior natura et independens a visione; et contra, visio dependet a forma visibili: forma visibilis est causa visionis, obiectum eiusdem, et dicit tandem, seu importat aptitudinem, potentialitatem; visio autem est actuatio talis aptitudinis. Ergo visio et ceterae sensuum affectiones longe differunt a speciebus sacramentalibus. d) Catechismus Conc. Tridentini (2) probat Eucharistiam esse sacramentum, quia in eo sunt *signa externa et sensibus subjecta*: sed hoc dici nequit de sensuum affectionibus: ergo Eucharistia per species, quae nihil aliud sint quam sensuum affectiones, nequit esse sacramentum.

3.º Anno 1649 damnata est a S. Congr. Romanae Inquisitionis propositio, haec: «Eucharistiae accidentia non accidentia realia, sed merae illusiones et praestigia oculorum sunt.»

64. 4.º Explicite voluit et declaravit Christus, hoc Sacramentum, tamquam cibum, ore sumendum, manibusque tractandum: *Accipite et comedite*. Apostolus ait: *Probet se ipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat*. Ecclesia manus consecrat Sacerdotis ut Sacramentum tractet; et ore jejuno sumendum praescribit. Cyprianus ait de indigne sumentibus: «Plus modo in Deum

(1) Sess. XIII, cap. 3. — (2) Pars II, de Euchar. n. 7.

»manibus et ore delinquant, quam cum Dominum negaverunt.» Atqui si sacramentales species sunt sensuum affectiones, nihil re vera ore manducatur, nihil manu tangitur; sed phantastice tantum actiones ejusmodi perficiuntur: ergo Christus, Ecclesia et SS. Patres ita illusorie loquuntur, ut ad phantasticas operationes exercendas nos obligent tamquam veras proprias et reales.

5.º Sanae philosophiae non minus opponitur quam verae theologiae ejusmodi opinio. Nam naturam sensuum exteriorum, qui facultates sunt cognoscitivae rerum *sensibilem*, evertit, et certitudinem physicam exulare cogit.

65. Obj. 1.º Concil. Trident. non docuit manere accidentia, sed species dumtaxat, facta consecratione. Atqui species panis et vini possunt esse purae affectiones sensuum et apparentiae: ergo.

Resp. 1.º Recta interpretandi ratio dicta obscura et ambigua per clara et distincta esse dijudicanda, non e converso. Si ergo vox *species* est ambigua, et apta etiam ad significandum, ut dicitur, affectiones sensuum et apparentiae; cum vox *accidens* quam adhibuit Constantien. Concil. sit clara et communi sensu definita, oportet illam priorem per hanc intelligere et definire. Sic prudentissime fecit Concil. Colonien. sub Paulo IV (a. 1536): «Quid enim, ait, panis et vini species aliud sunt post consecrationem, quam species sacramentales et accidentia sine subjecto?»

66. Resp. 2.º Dist. *maj.* Docuit manere *species*, quasi haec vox significet affectiones sensuum et apparentiam accidentium; nego *maj.* Quatenus significat visibilem figuram et apparentiam panis; conc. Unde patet hos theologos recedere a doctrina Constantiensis, dum mutant ad libitum *accidentis* significationem, remque plane diversam substituunt, et a doctrina Tridentini, dum dicunt manere species *accidentium*, cum doceat explicitè Tridentinum, manere species *panis et vini*. Accidentia panis et vini, odor, color, quantitas, etc. sunt utique species, figura et apparentia panis et vini; nam per accidentia apparent et dignoscuntur substantiae: at affectiones sensuum nihil sunt nisi illusiones mendaces, quibus apparent accidentia realia panis et vini, et non sunt. Per accidentia quidem apparet existere etiam substantiam propter connexionem naturalem qua eidem adhaerent; fide autem docemur substantiam non manere: per affectiones autem sensuum apparent directe accidentia, quae nec sunt, nec connectuntur proinde cum his affectionibus, seu illusionibus, quas producere non possunt; neque illa abesse aliquando fides docuit, imo potius adesse et *permanere* docemur a Constantiensi explicitis verbis, et a Tridentino aequivalentibus. Cum enim dicit Tridentinum, manere dumtaxat species panis et vini; significat eas ante conse-

crationem extitisse: atqui tunc non erant ejusmodi species affectiones pure subjectivae, sed aliquid reale et objectiveum; ergo neque sunt mere subjectivae post transubstantiationem.

Obj. 2.º Nequit mutari accidentis essentia. Sed accidens est quod inhaeret subjecto: ergo nequeunt manere accidentia panis quin inhaereant pani.

Resp. Dist. *min.* Quod inhaeret aptitudinaliter, seu quod ordinatur natura sua ad inhaerendum; conc. Quod inhaeret actu; nego.

SCHOLIA

§ I.

An post consecrationem maneat eadem numero accidentia.

67. Cum dicuntur manere accidentia in Eucharistia, intelligere illa oportet non tantum in genere eodem vel specie, sed etiam in individuo. Consecratio enim fit de reali et individua substantia panis et vini, quae proinde realia et individua fert accidentia: sicut ergo substantia quae convertitur in Corpus Christi, est illa individua quae panem et vinum constitutebat; ita, in sensu obvio et proprio, cum docet Tridentinum, converti totam substantiam, *manentibus dumtaxat* accidentibus, individua illa intelligere oportet accidentia. Si enim tunc primo producerentur, quomodo *manere* vere et proprie dici possent? Jure id certum dicit Suarez (1) in doctrina fidei, multisque confirmat rationibus et auctoritatibus. His positis, facile notabis quam opposita sit huic doctrinae opinio illa, quae accidentia manentia in Eucharistia nihil esse nisi affectiones et illusiones sensuum nostrorum docet.

§ II.

Quaenam perseverant in Sacramento accidentia.

68. Alia difficultas est, utrum omnia, vel quaenam maneat in Sacramento accidentia.

Et quidem si sermo sit de entitatibus modalibus quae aliquo modo afficiebant panis et vini substantiam, puta, unionem inter materiam et formam illius substantiae, inhaesionem accidentium eidem, praesentiam localem et varios motus quibus afficiebatur substantia; certum est, eas non manere in Sacramento,

(1) Disp. 56, sec. I, de Sacramentis.

Quoad illa accidentia quae sensibus obijciuntur ut inhaerentia pani et vino, certum est permanere; nam de his saltem loquitur Trid. Synodus, et alia Concilia.

Utrum autem supersint alia accidentia occulta quae comitantur panis et vini substantiam, communior est sententia etiam permanere, cum, nulla distinctione facta, doceat fides manere accidentia. Suarez tamen ait, id non esse de fide; e contra Vazquez putat fide certum.

§ III.

An in Sacramento sint accidentia absque ullo subjecto.

69. Cum manere sine subjecto dicuntur in Eucharistia panis et vini accidentia, collective, non autem singillatim, seu distributive, accipienda sunt. Inquirunt enim theologi, utrum in aliquo accidente tamquam in subjecto cetera existant accidentia, licet nullae substantiae in sacramento existenti possint inhaerere. Ut paucis res intelligatur:

Nota. I. Juxta communioem philosophorum doctrinam, quantitas distinguitur realiter a substantia materiali, et similiter ab aliis accidentibus res materiales perficientibus.

II. Juxta Arriagam, Lessium, etc., accidentia ejusmodi recipiuntur immediate in substantia materiali: ex quo deducunt, in Eucharistia manere omnia miraculose a Deo conservata absque subjecto, ideoque existere per modum substantiae. Communior autem sententia, cum D. Thoma, Lugo, etc. defendit:

In quantitate, veluti in subjecto, sustentari omnia accidentia eucharistica; quantitatem autem virtute divina existere per se absque subjecto.

Ratio posteriorem commendans sententiam est: 1.^a Omnia accidentia eucharistica sunt actu extensa et impenetrabilia, experientia teste. Sed extensio et impenetrabilitas rerum materialium ex vi quantitatis oritur, ut supponimus ex Philosophia (1); ergo omnia illa accidentia sunt tamquam in subjecto, saltem unionis, in quantitate.

2.^a Non sunt concedenda miracula nisi de eis constet: sed si non sint accidentia omnia eucharistica in quantitate tamquam in subjecto, tot sunt nova miracula quot accidentia: omnia enim debent conservari per actionem creativam.

(1) Suarez. Disp. 40, sec. 4. *Metaphys.*

3.^a Accidentia eucharistica immutari possunt per causas naturales et destrui, sicut ante consecrationem: sed id fieri non posset, si virtute actionis creativae conservarentur, tamquam substantiae. Cum enim causa naturalis non nisi in subjecto agere valeat, id quod a subjecto est independens, ab actione etiam causae naturalis subtrahitur.

§ IV.

De virtute activa et passiva accidentium in Eucharistia.

70. I. Utrum virtutem suam naturalem retineant accidentia eucharistica, dubitari potest. Secundum enim modum essendi est modus agendi: in Eucharistia naturalem suum essendi modum non habent accidentia, sed ad modum substantiae, ut superius dictum fuit, existunt; tamen.

Naturalem suam virtutem haec accidentia retinere ad connaturaliter agendum probabilius dicitur.

Actualis enim inhaerentia, licet sit connaturalis, seu juxta exigentiam naturae accidentium, non est tamen ipsa eorum essentia: non ergo impedit eorum virtutem et actionem naturalem quod a Deo conserventur absque subjecto. Confr. 1.º Illud subsidium, seu complementum extrinsecum, quod a subjecto habent accidentia eidem inhaerendo, habent perfectiori modo dum existunt per se virtute divina. Sed nulla ratio suadet, quod res aliqua suam dimittat naturalem virtutem, quia perficitur in suo existendi modo: ergo. 2.º Eatenus agere accidentia Eucharistica non possent, quatenus eorum actiones esse deberent altioris perfectionis quam prius: atqui non ita est; nam si actiones ex parte effectus metiantur, iidem prorsus effici debent, puta, species visivae, etc., si autem secundum se actiones considerentur, cum non sint vitales, seu immanentes, sed transeuntes, in termino recipi debent, non autem in suo principio: ergo etiamsi principium perfectioris modo existat, ipsae actiones majorem non exigunt perfectionem.

Proinde cum accidentia eucharistica sint impenetrabilia, reflectant lucem, immutent corpora quibus miscentur, etc., id naturaliter fieri et sine miraculo, dicendum est. Ita Suarez, Lugo, etc.

II. Quoad virtutem passivam specialis est difficultas. Ut accidentia eucharistica quidquam patiantur, debent aliquid in se recipere: si autem effectus aliquis producat ac recipiatur in accidentibus, modum habebit existendi similem, id est, absque subjecto. Atqui

similes effectus causae naturales producere nequeunt, cum id possulet virtutem creativam.

Haec quidem difficultas urget eos qui existimant accidentia eucharistica esse omnia absque subjecto, non tantum singillatim, sed etiam collective sumpta. Jam vero diximus, quantitatem esse subjectum commune ceterorum accidentium: nihil ergo impedit quominus causae naturales immutent accidentia eucharistica, et nova etiam efficiant, prioribus corruptis: sic naturaliter caleferi possunt, et alio colore vel sapore affici, imo et totaliter auferri, ita ut non amplius sint panis ac vini accidentia.

III. Quo pacto autem ita agant vel patiantur accidentia sacramentalia, ut inde alia generetur substantia, non ita facile intelligitur. Communis est theologorum sententia, licet nonnulli id negaverint:

Corruptis sacris speciebus, novam generari, seu produci substantiam; ac proinde vere nutriri hominem illas sumendo.

Ratio est, quia experientia testatur, species panis in cineres converti posse, species vini in acetum, homines specierum comestione nutriri, et alia hujusmodi: tunc autem non manere Sacramentum doctrina catholica docet; id autem quod permanet esse veram substantiam, cum nulla miraculorum supersit ratio, vel signum, ex naturae legibus constat.

Deinde illae causae, quae sacramentales species corrumpunt, alia produunt accidentia, quae sunt naturalis dispositio alius substantiae, puta, cinerum, vel aceti, etc. Sed Deus, ubi necessitas cessat miraculorum, operatur juxta naturae leges: ergo ad divinam spectat Providentiam, ut tunc novam producat substantiam.

Quia vero in sacris speciebus nulla est materia, et forma cujusvis rei materialis est actus materiae; dubium est, unde novae substantiae materia desumatur. D. Thomas docere videtur (1), substantias illas, quae ex speciebus corruptis generantur, sine materia constitui, et vices materiae praestare quantitates panis et vini, quae in sacramento remanserant. Quo posito, sequeretur, homines, qui ex speciebus consecratis nutrentur, solam animam habituros informantem accidentia quaedam. Unde dicendum foret, vel materiam non esse essentialiter rebus corporeis, vel homines illos differre *essentialiter* a ceteris, et corpore carere. Qua de causa Sotus, alique etiam ex Thomistis, id concipi non posse fatentur. Ideo est communis sententia:

Deum iterum creare materiam, quae propter

(1) Q. 77. a. 5.

Sacramenti veritatem fuerat destructa, et in eodem instanti produci et induci formam ab eo agenti naturali, quod solet similes formas in iisdem circumstantiis ac dispositionibus producere.

Creata autem materia et producta forma dependenter a tali materia, omnia illa accidentia cum sua quantitate novae substantiae uniuntur tamquam subjecto naturali, cessatque omne miraculum, sicut et sacramentum. Causae enim naturales necessario agunt: causae ergo illae quae nova accidentia, prioribus corruptis, produxerant et conservabant, posito naturali subjecto, eidem continuo ipsa uniunt, cum prius quantitati tantum forent unita. De quantitate autem ipsa aliter philosophandum.

Juxta Suarezii et plurimorum AA. probabiliorum sententiam, quantitas immediate unitur materiae, et, hac mediante, formae et toti composito. Deus igitur qui quantitatem sine subjecto, ideoque actione creativa, conservat, postquam materiam prius destructam iterum creavit, non amplius actione creativa quantitatem conservat, sed productiva et unitiva, seu eductiva, prout exigit natura accidentis.

Nota. Ex dictis nullo modo potest deduci, conversum esse Christum in novam hanc substantiam, sicut panis fuerat in Christum conversus: nam Christus existens perseverat, licet praesentiam illam non habeat eucharisticam; conversio autem exigit destructionem termini a quo.

ARTICULUS IV.

Multiplex praesentia Christi cum accidentibus collata.

THESIS VI

Christus est totus sub singulis speciebus panis et vini, et sub qualibet parte cujusque speciei, separatione facta; imo etiam ante divisionem.

71. Nota. Prima pars est fide certa: secunda etiam, scilicet, post cujusque speciei divisionem, in singulis partibus divisivis totum esse Christum; tertia autem est theologice certa.

1.^a Pars, et etiam II, constat. 1.º ex Trident. (1): «Si quis negaverit in venerabili Eucharistiae sacramento sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri: anath. sit.» «Firmissime credendum est... integrum Christi Corpus, et Sanguinem, tam sub specie panis, quam sub specie vini, veraciter contineri.» Ita etiam Conc. Constantien. Sess. XIII.

2.º Christus D. de sola loquens specie panis, ait: *qui manducat me, et ipse vivet propter me... qui manducat hunc panem vivet in aeternum* (2). Deinde aequalem cum Christo uniendo virtutem unaquaque habet: *Qui manducavit meam Carnem et bibit meum Sanguinem in me manet et ego in illo* (3). Jam vero discipuli in coena non totum panem et vinum sumpserunt consecratum, sed partem: *biberunt ex illo omnes; Dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes* (4).

72. 3.º Augustinus (in Joan. VI.) ait: «Vivimus ergo nos propter ipsum manducantes eum, id est, ipsum accipientes, aeternam vitam.» Et inferius: «Temporaliter et hi profecto morientur qui Christum manducant, sed vivent in aeternum, quia Christus est vita aeterna.» Hieronymus (5) ait: «Vitulus saginatus qui ad poenitentiae immolatur salutem, ipse Salvator est, cujus quotidie carne pascimur, cruore potamur.» S. Ephrem (6) ait: «Agnum ipsum integre comedis.»

4.º Ratio theologica, qua utitur D. Thomas, est: Corpus Christi est substantialiter cum sanguine, anima et divinitate unitum: ergo ubi ponitur Corpus, et alia connaturaliter existunt: et pariter ubi existit Sanguis, ibi est Corpus.

73. II.º Pars prob. 1.º Explicite definita est a Trident. ut dictum est. Confr. S. Gregorius (7) ait: «Singuli accipiunt Christum Dominum, et in singulis portionibus totus est nec per singulos minuitur, sed integrum se praebet singulis.»

2.º Facta divisione sacramentalium specierum, verba consecratoria eandem refinent significationem et veritatem erga singulas partes quam erga totum habebant. Ergo eodem modo totus Christus continetur. Confr. Divisio Sacramenti quantitatem solum afficit, quatenus jam non est una sed multiplex species sacramentalis. Atqui quod sit praesens totus Christus in qualibet specie est independens ab unitate vel pluralitate quantitativa: ergo etiam, facta divisione, debet esse totus Christus in singulis speciei partibus. *Min.* patet: nam praesens est totus Christus, quatenus substantia

panis et substantia vini in eum convertuntur, vel vi verborum, vel per concomitantiam. Atqui substantia panis est independens ab unitate vel divisione quantitatis; non minus enim est vera substantia panis sub unitate quam sub divisione quantitativa: concomitantia autem, seu connexio partium Christi eadem semper existit: ergo quod sit praesens Christus... etc.

74. III.º Pars prob. Christus est in sacramentalibus speciebus ad modum substantiae in ipsum conversae. Sed substantia erat integra ac perfecta in singulis speciei partibus ante divisionem: ergo et Christus integer eodem modo existit in speciebus consecratis. *Min.* patet. Nam substantialiter non minus integra est natura panis in minima parte ipsius, quam in toto pane. *Major* ex supra dictis etiam constat: non enim succedit Christus accidentibus panis et vini, quae permanent in Sacramento, sed substantiae; similiter, accidentia Corporis Christi non ponuntur in Eucharistia directe et vi verborum, sed concomitanter ad substantiam Corporis Christi. Ergo totus Christus est in Sacramento ad modum substantiae. Vide D. Thomam (1) hoc argumentum adhibentem. Confr. Si Christus non esset totus in singulis partibus hostiae ante divisionem, partes Corporis Christi invenirentur in Eucharistia quantitative extensae, seu una extra aliam posita secundum hostiae quantitatem et extensionem. Sed hoc est falsum: ergo. *Min.* prob. a) Si esset Christus quantitative et extensive ad modum quantitatis et extensionis hostiae, subjiceretur etiam proprietatibus hujusque quantitatis et extensionis; atqui non subjicitur: ergo. *Min.* patet ex dictis. Nam partes hostiae divisae nequeunt invicem contineri; sed manent una extra aliam, sicut ante divisionem; e contra accideret in partibus Corporis et Sanguinis Christi; quod tantum erat ante divisionem manus, esset post divisionem totus Christus. b) Si ita forent partes Corporis Christi extensae et distinctae ad modum extensionis hostiae, haberet Christus formam monstruosam et tali corpori singulisque membris repugnantem. c) Si ante divisionem non esset totus Christus in singulis hostiae partibus, in singulis divisionibus fieret nova productio corporis Christi, nova conversio et transubstantiatio. Sed tot miraculorum nullum est signum vel ratio: ergo.

75. Obj. 1.º Christus dixit: *Caro mea vere est cibus; sanguis meus vere est potus*. Ergo solam Carnem et Sanguinem in Sacramento tradit.

Resp. Dist. et explicio *anteq.* *Caro mea*, id est sola caro; nego. Quatenus nomine carnis totum corpus significatur; conc. Ita dixit

(1) Trid. ses. XIII, can. 3.—(2) Joann. VI, 58, 59.—(3) Ibid. 57.—
(4) Marc. XIV, 23; Matth. XXVI, 23.—(5) Epist. ad Damas., de *Filio Prod.*—
(6) L. De non. scrut. Nat. div.—(7) *Sacramentarium*, Dom. V, post. Theophan.

(1) 3. p. q. 76, a. 3.

Christus: *Spiritus promptus est, caro autem infirma*. Totum Corpus tradere dixit Christus in coena; imo se totum ut supra dictum est. Verum quia caro et sanguis quamdam aptitudinem naturalem ad manducandum et bibendum prae se ferunt, ideo dictum est: *Caro mea vere est cibus, et Sanguis meus vere est potus*.

Obj. 2.º Sub parva hostia non potest totum corpus humanum contineri ergo.

Resp. Dist. *ant.* Non potest esse extensive, seu secundum exigentiam quantitatis; concedo. Ad modum substantiae seu spiritus; nego.

Obj. 3.º Si totus Christus continetur sub utraque specie, altera species sacramentalis est superflua; ergo.

Resp. Nego *antec.* Nam non continetur nisi Corpus sub specie panis, et Sanguis sub specie vini, *vi Sacramenti*; proinde Sacramentum duplici confectum specie est representatio Passionis Christi.

76. Obj. 4.º Species sunt in infinitum divisibiles; si ergo ante divisionem est totus Christus sub qualibet parte, infinitus est in Sacramento.

Resp. Dist. *ant.* Species sensibiles; nego *ant.* Species insensibiles; transeat vel nego. Proinde negatur consequentia.

Obj. 5.º Partes corporis organici sunt necessario invicem distantes. Sed si totus Christus est in singulis speciei partibus, non sunt distantes ab invicem; nequit ergo esse totus, etc...

Resp. Dist. *ant.* Sunt distantes cum constituuntur in loco vi quantitatis; conc. *maj.* Si sint in loco independenter a quantitate; nego. Nam Corpus Christi ponitur in Sacramento per conversionem substantialem, ideoque ad modum substantiae et independenter a quantitate; quantitas autem Christi ponitur concomitanter, ideoque etiam ad modum substantiae (1), seu tota in singulis partibus specierum sacramentalium.

Inst. Extensum habet formaliter et intrinsece partes extra partes. Sed quantitas formaliter extendit rem quantam; ergo vel quantitas Corporis Christi non est in Sacramento, vel partes tum quantitatis, tum Christi Corporis, sunt invicem distantes, seu extensae.

Resp. Nego *min.* vel dist. Formaliter extendit *actu* rem quantam; nego. Virtualiter, seu quatenus *exigit* naturaliter extendere rem quantam; conc.

77. Obj. 6.º Si actu non extenduntur partes Corporis Christi, sunt invicem confusae et mixtae; ergo organica forma prorsus caret.

(1) D. Thom. p. 3, q. 76, a. 4.

Resp. Dist. *ant.* Sunt confusae entitative, seu in ordine ad se; nego. Extensive, seu in ordine ad locum; conc.

Quantitas non tribuit corporibus distinctionem entitativam partium; hoc enim, quod quidam somniant, concessio, sane, effectu quantitatis sublato, in unum quid simplex coalescerent et confunderentur omnes partes corporis; tribuit ergo solum distinctionem localem partium, si ejus non impediatur efficientia (1). Proinde Corporis Christi partes, etiamsi compenetratae existant virtute divina, ordinem intrinsecum inter se retinent; ita ut oculi ex gr. sint faciei uniti, manus brachiis, etc., non autem aliis membris; haec unio enim est entitativa et substantialis, ideoque independens a quantitate, sicut entitas ipsa individua partium Corporis Christi.

SCHOLIA.

§ I

De reali corporum compenetratione.

78. Tum ex dictis in praecedenti Thesi, tum ex aliis ad Eucharisticum dogma spectantibus, patet; Corpus Christi, cum quantitate aliisque panis et vini accidentibus compenetrari, imo partes omnes corporeas Christi cum propria illarum quantitate esse invicem compenetratas.

Quam magnum autem istud sit miraculum, leges naturae omnibus notae testantur. Corpora enim partesque cujusvis corporis semper se invicem insuperabilibus viribus ab eodem loco excludunt; primum sane durissima saxa disrumpuntur, bellica tormenta, ipsique montes et terrena moles, quam vel subtili vapore penetrari patiuntur.

79. Tamen realem corporum compenetrationem Deo esse possibilem communiter docent theologi, uno excepto Durando, qui de hac re dubius disserit.

1.º Id elucet, quia quantumvis magna sit quantitatis vis partes corporis extendens, ceteraque corpora ab eodem spatio excludens, finita prorsus est. Atqui vis finita superari potest saltem vi infinita; ergo. Ad rem D. Thomas (2): «Deus, qui est omnium causa prima, potest conservare effectus in esse sine causis proximis. Unde sicut conservat in sacramento altaris accidentia sine subiecto, ita potest conservare distinctionem materiae corporalis et dimensionum in

(1) Suarez. *Metaph.* disp. 40, sec. IV.—(2) *Quodl.* 1.º a. 22.

»ea (in ordine ad se) absque diversitate situs. Miraculose ergo fieri potest quod duo corpora sint in eodem loco.»

2.º Ea de causa nobis impossibile apparet compenetratio, quia corporum distinctio connexa necessario videtur cum locali distinctione; quae quidem apprehensio orta ex eo est, quod ipsum spatium et partium ejus distinctionem ex corporum mole et distinctione situs eorumdem concipiamus. Atqui nullatenus inter se connexae existunt distinctio corporum et distinctio situs: nam distinctio corporum et distinctio situs eorumdem a diversis procedunt principiis; sublato ergo altero principio aut illius impedito effectu, non altera necessario perit distinctio. Vide supra ad *Obj. 6.* responsionem.

Neque hinc deduci existimes, e duobus corporibus compenetratis alterum saltem quantitate necessario orbari. Nam id quidem consequi necessum foret, si effectus formalis quantitatis in actuali extensione et impenetrabilitate consisteret: quod supra cum *Sua- rezio* negavimus, et in naturalibus et actualibus exigentia eorum effectuum situm esse diximus.

Neque illud etiam consequi putandum est, sublata impenetrabilitate duorum corporum inter se, auferri quoque necessario impenetrabilitatem partium cujusque ad invicem. Nam sunt effectus distincti, ideoque potest unus impediri, permissio altero. Sic in Sacramento partes quantitativae et accidentales hostiae sunt ad invicem impenetrabiles, dum tota hostia compenetratur cum Corpore Christi et ipsius quantitate.

80. Dices cum Cartesio: essentia corporum in extensione consistit, vel saltem in collectione atomorum extensarum: ergo distincta corpora, vel partes corporis, et distincta donantur extensione. Atqui distincta extensio distinctam necessario importat spatii partem: nam non distinguitur spatium a corporum extensione: ergo repugnat compenetratio corporum vel partium unius corporis, qualis supponitur in Eucharistia.

Resp. 1.º nego *anteccedens*. Resp. 2.º dist. *minor*. subsump. Extensio *situ* distincta requirit distinctam partem spatii; conc. Extensio *entitativa* solum distincta requirit, etc.; nego *min.*

Corollarium. Inde deduces, partes unius corporis ita constitui posse ut nulla sit extra aliam: sed si nulla extra aliam existat, omnes erunt in indivisibili puncto; ergo totum Christi Corpus in puncto constitui potest indivisibili.

§ II

De simultanea Christi existentia in pluribus locis.

81. Aliud in mysterio eucharistico evidens elucet miraculum; scilicet, quod Corpus et anima Christi in pluribus simul existent locis; tum proximis, ut in hostiis ejusdem ciborii, vel partibus ejusdem hostiae; tum dissitissimis, ut in coelo et in terra, et in omnibus fere simul terrae regionibus.

Duplex distinguitur localis praesentia; altera circumscriptiva, definitiva altera. Prima, quae propria est rerum materialium habentium quantitatem, illa est, qua res ita est in loco, ut una pars sit extra aliam, et impenetrabiliter cum alio corpore quanto. Secunda, id est, definitiva, est quaecumque alia praesentia quae non sit circumscriptiva; ut accidit, cum partes unius corporis compenetrantur inter se, vel cum alio corpore; talis est etiam praesentia spirituum in aliquo loco, animae in toto corpore, etc. Ex quibus deduces, praesentiam D. N. Iesu Christi in Eucharistia esse definitivam, quippe illa prior circumscriptiva nullatenus ei convenit.

82. **Dico I.** Posse multiplicari praesentiam, etiam corporum definitivam non est dubitandum.

1.º Id quidem certo constat ex eucharistico dogmate. Ut dictum est, praesentia Christi in Eucharistia est definitiva, in sensu supra dicto; atqui praesentia ejusmodi, ut fides docet, multiplex existit: ergo.

2.º Aliis constat etiam propositio exemplis; sic anima in toto corpore, Deus ubique existit. Atqui praesentia illa definitiva corporum est ad modum spiritualis praesentiae; ergo nulla est ratio, ut repugnet multiplicari definitivam etiam corporum praesentiam.

83. *Obj.* Si posset corpus in pluribus constitui locis, poterit etiam poni ubique; sed hoc absurdum videtur.

Resp. *Dist. maj.* Posset poni ubique, si in ista majori et quasi indefinita actuazione non interveniat specialis difficultas: conc. Aliter; nego. Unde, perpensa praecise pluralitate praesentiarum, non repugnat constitui corpus aliquod ubique; verum cum praesentia localis sit actuatio quaedam, et potentia passiva rei finitae sit etiam finita, forsitan ex hoc capite repugnet, corpus aliquod ubique constitui.

84. **Dico II.** Quoad praesentiam circumscriptivam, licet hoc sit minus certum, videtur posse quoque multiplicari.

Nota. Posse corpus pluribus donari praesentis circumscriptivis, negant cum Vazquezio plures thomistae: alii e contra plurimi cum Suarezio affirmantem tuentur sententiam quam probandam censemus.

1.º Quia non graviore urgent difficultates adversus plures ejusdem corporis praesentias circumscriptivas, quam definitivas: si ergo hae negari non possunt, ut dictum est, neque illae negandae sunt.

2.º Rationes quibus Vazquez et alii repugnantiam suadere conantur, facile solvantur: sed ubi aperta non elucet repugnantia, Deo non est neganda potentia; ergo.

3.º Magis repugnare videtur, ut notat Suarez, privare quantitatem sua praesentia circumscriptiva, quam hanc secum ubique locorum ferre; est enim naturalis ejus proprietates; ergo si in pluribus locis esse potest corpus definitive, etiam circumscriptive.

4.º Denique, in vitis Sanctorum... plura leguntur exempla hanc sententiam comprobantia: simul enim in pluribus locis visi sunt cum propria praesentia circumscriptiva, uti narratur de S. Antonio Paduano, de S. Francisco Xaverio, etc.

§ III.

De iis quae connectuntur cum multiplici Christi D. praesentia, praesertim sacramentali.

85. **Nota.** Dubia nonnulla suscitari solent, maxime cum miracula aliqua circa S. Eucharistiam evenisse narrantur, de iis quae Christo D. convenire simul possunt, quatenus in diversis existit locis, praesertim intra et extra Sacramentum. Non inutile ergo judicamus pauca breviter adnotare, quae iis dubiis probabiliter solvendis lucem afferre valeant.

86. In primis, proprietates omnes connexae cum determinata praesentia locali nequeunt Christo simul et ubique convenire, cum multiplicem habet praesentiam.

Unde, cum alia sit praesentia quam habet Christus in Sacramento, et alia quae ei convenit extra, puta, in coelo, diversae quoque sunt proprietates cum iis praesentis connexae.

87. 2.º Quoad ceteras proprietates quae a locali praesentia non pendent, aliter loquendum. Si non fuerint realiter distinctae ac separabiles a corpore, eadem ubique illi conveniunt, ut patet. Si autem sint realiter distinctae, poterunt in uno loco corpori inesse proprietates quibus caret in alio: sic modus ille praesentiae, seu si-

tos, quem habet quantitas Christi in coelo, non habet in Sacramento.

Exemplum naturale hujusce rei habemus. Anima rationalis non habet eandem in capite unionem, quam habet in manu; intrinsece enim pendent unio a subjecto suo, quod diversum est in diversis membris: si ergo naturaliter id evenit, a fortiori poterit et supernaturaliter accidere.

Aliunde etiam id patet. Si res et forma distinguantur inter se, non sequitur quod si res multas suscipiat praesentias, etiam forma suscipere debeat; nam effectus distinctus postulat et distinctam causalitatem, seu virtutis applicationem.

88. 3.º Si rei proprietates, licet distinctae, sint tamen ei connaturales, etiam naturaliter illam comitabuntur, ubicumque existat. Id patet ex doctrina Tridentini circa concomitantiam; ea enim de causa, sub speciebus panis inest etiam Sanguis Christi, et sub speciebus vini est Corpus. Ratio est, quia operatur Deus ordinario juxta rerum naturam: non est ergo, sine causa, fingendum miraculum, quod res alicubi existat sine suis intrinsecis proprietatibus.

89. 4.º Si corpus per actionem adductivam puncto temporis, seu instantanee, alibi constituitur, transferentur *connaturaliter* omnes ejus proprietates. Nam licet aliquae sint accidentales, tamen sunt inhaerentes et unitae corpori, nec habent connexionem (ut supponimus) cum priori praesentia vel quavis alia: jam vero si corpus successive adducatur per diversa loca, patet illud secum afferre omnes suas proprietates; a pari ergo censendum, si non successive, sed temporis momento in alia loca adducatur.

Si autem per diversas actiones substantiales, seu productivas, constituitur idem corpus, sive temporis puncto, sive successive, in diversis locis, fere ex arbitrio Dei pendet quod habeat ubique easdem accidentales proprietates. Ratio est, quia cum sint extrinsecae et non debitaes tales proprietates, requirunt actionem distinctam, ut simul cum subjecto in pluribus locis efficiantur: pendet ergo hoc ex voluntate et concursu extrinsecae agentis, Dei nempe. Tamen congruum videtur et rei consentaneum, quod ubique easdem suscipiat proprietates, etsi accidentales, ne aliqua contrarietas et violentia in subjecto fiat.

90. 5.º Mutationes locales corporis in pluribus locis existentis, quae in uno fiunt loco, non item fient in alio, si agentis naturalis virtute perficiantur. Nam agens naturale habet quidem virtutem ad mobile sibi propinquum movendum, non autem si fuerit longe positum, vel immediate ponendum. Sic, ex gr., sol movet visivam potentiam, et colorat plantas, aliasque substantias; non autem id immediate efficit, sed immutans primo interpositum medium, quo

dissita corpora tandem moventur. Unde judaei trahentes et impellentes Christum D. in sua naturali praesentia, non ideo ullum motum in eo efficiens sacramentalem, vel aliam remotam praesentiam, puta in coelo, immutassent.

Inde colliges, nullam immutationem, quae per motum localem perfici debet, posse naturali virtute fieri in sacramentali, aut alia quavis remota Christi praesentia. Sic exempli causa, Sanguis qui in passione effundebar vel dividebatur, non fuisset effusus in Sacramento: sputa quae in faciem Domini spuebantur, eam in coelo vel Sacramento non attigissent: tumefactio faciei per alapas, dilaceratio divini Corporis ex flagellis, clavis, lancea, nullatenus foedassent Dominum alibi existentem.

91. 6.º Mutatio qualitatum quae fit in uno loco, puta, calefactio, non potest effici naturali virtute in eodem corpore alibi simul posito. Ad hoc oporteret ut agens posset qualitatem illam longe transmittere, seu tribuere suo effectui praesentiam localem sibi remotam, et quidem sine motu intermedio: atqui id nequeunt efficere naturalia agentia. Pro sacramentali autem praesentia est alia peculiaris ratio: nam omnes qualitates Corporis Domini habent in Sacramento praesentiam, seu situm miraculosum: ergo naturali virtute fieri nequit, quod alteratio in Corpore Christi facta extra Sacramentum, fiat quoque in ipso Sacramento: causa enim naturalis solum efficit effectum extensum in subjecto extenso.

92. 7.º Si fieret augmentum vel diminutio Corporis Christi in propria forma existentis, non necessario fieret etiam in Sacramento, vel alibi existenti. Augmentum enim exigit conjunctionem nutrimenti, diminutio autem separationem substantiae: sed materia quae hic adjungitur, non est alibi, nisi miraculose transferatur; quae hic disjungitur, nequit alibi disjungi, nisi corruptiva vel generativa virtus ibi miraculose se porrigat: secluso ergo novo miraculo, talis mutatio substantialis non afficiet Christum in Sacramento. Sit exemplum: si lumen aliquid Romae simul et Bethlehem existeret, et Romae, adjuncto oleo vel stупpa, cresceret flamma, non ideo cresceret in Bethlehem, cum talis materia comburenda ibi non existat: e contra, si flamma, subtracto oleo, partim extingueretur Romae, non inde decreceret in Bethlehem, quia virtus causae ibi non pervenit. Praeterea ex supernaturali Christi in Sacramento praesentia, eruitur specialis ratio, quam supra notavimus, ne ab ulla possit naturali causa immutari: exigit enim virtutem supernaturalem effectus supernaturalis.

93. 8.º Si eveniat mors seu corruptio corpori in uno loco, non est necessum corrupti etiam in alio, si insit. a) Quia quod diximus (n. praec.) de partiali corruptione, probat etiam pro totali. b) Quia saepe evenit corruptio et mors propter divisionem conti-

nui, puta, capitis truncationem, sanguinis effusionem etc., et semper accidit praevia aliqua alteratione: atqui, ut vidimus, utraque mutatio erga idem corpus potest in uno loco fieri, non autem in alio. Confirm. exemplo naturali. Anima in manu est unita materiae ab ea distinctae, cui est unita in capite: ex quo patet, quod posset in uno loco uniri huic corpori, et in alio alteri, dissolvi et mori in uno loco, et non in alio: ergo si in diversis locis esset unita anima eidem materiae seu corpori, posset ab eodem dissolvi hic et non alibi. Aliter potest hoc declarari. Etenim quemadmodum eadem anima informat distinctas materias, non elucet repugnantia quod etiam eadem materia informetur, in distinctis locis posita, per diversas formas, vel etiam per eandem formam: sed si informaretur a diversis formis, posset dissolvi in uno loco et non in alio: ergo a pari, si ab eadem utrobique informetur forma, poterit hic corrumpi, non autem alibi.

94. 9.º Quoad mutationes actuum vitalium aliter sentiendum, Cum procedant ab intrinseco, eosdem poterit homo naturaliter habere, etiamsi in pluribus simul existat locis, dummodo concursus non desideretur objectivus. Unde quod vult Christus D. in coelo, et vult in Sacramento: et similiter quod intelligit in uno loco, in omnibus intelligit. Quoad sensationes autem, cum pendeant a propinquitate objecti, ejusque influxu, non potest Christus naturaliter easdem sensationes habere in Sacramento, quas habet in propria existens specie; tum quia in statu sacramentali externa objecta Christum afficere non possunt, tum quia in eo statu quidquid recipitur, modo supernaturali recipitur, et ideo actionem postulat supernaturalem.

Congruum tamen videtur, ut habeat Christus in Sacramento eandem sensuum affectiones, quas in coelo elicit; non quidem ex immediata objectorum actione, sed per concomitantiam. Utrum autem supernaturali modo, oculis videat, aliisque percipiat sensibus in Sacramento objecta quae circumstant, disputant AA. Ratio dubitandi est, quod species sensiles quid materiale et extensum esse, et in organo recipi extenso debent.

Verum supra diximus (1), manere in Sacramento quantitatem Corporis Christi, et extensionem in ordine ad se, et posse unum quantitatis effectum permitti, dum alius impeditur. Potest ergo Christus permittere, ut externae rerum sensibilibus species, concurrente organorum sentiendi quantitate, imprimantur, et fiat sensatio. Tunc sane sensatio non erit extensa in ordine ad locum, sed habebit omnem proportionem in ordine ad se, sicut ipsum sentien-

(1) Cap. I, Thes. V, n. 68; Thes. VI, nn. 77, 78.

di organum, et ita objectum perfecte referet: forsitan longe perfectius quam si foret extensa in ordine ad locum; quia nullo alieno tunc impeditur influxu.

95. 10.º Apud agriographos miracula eucharistica non raro leguntur; quod ex. gr. visus fuerit Christus in Eucharistia in forma pueri vel alio modo. Censent nonnulli, quamdam esse umbram, non veram et realem Christi formam. Non negandum sane, posse esse solam umbratilem imaginem; sed tamen concedendum etiam, posse esse id, quod videtur, realem Christi Personam. Potest enim effectum hunc quantitati suae corporaeae permittere, ut extendatur sub iis limitibus formae pueri convenientibus. Nec inde sequitur, tunc non existere Sacramentum; quia possunt simul manere species, et sub ipsis Corpus Christi. Neque opus est ad esse sacramentale, ut actu videantur species, sed sufficit esse visibiles, licet casu aliquo non videantur.

Nonnumquam etiam Sanguinem e Sacramento effusum fuisse testantur aliquae historiae, imo et Corporalia eodem madefacta et intincta fuisse, quae proinde venerationi fidelium exponuntur. Primum dubitari potest, utrum verus Sanguis, e venis fluens Christi, ille fuerit, vel sola illius miraculose efformata imago. Quod sit realis et verus Christi Sanguis populus fidelis pie credere solet, et cultum patriae tamquam divino cruori impendit, praelatis consentientibus et adprobantibus. Aliunde videri poterit parum probabile e corpore immortali et incorruptibili effundi sanguinem, exsiccare et quodammodo corrumpi, et adhaerere sacris linteis impressum per secula.

In primis concedi potest, non esse nisi imaginem veri Christi Sanguinis divina virtute efformatam ad veritatem Sacramenti confirmandam. Nec obstat quod eidem patriae cultus tribuatur; quia est cultus relativus, quemadmodum et cruces omnes coluntur, quia referunt verae Crucis imaginem. Deinde dicendum quoque, ipsum sacrum Sanguinem posse per replicatam et multiplicem ejusdem praesentiam, quin a venis Christi recedat, visibiliter effundi et hominibus apparere. Ex superius traditis elucet, nullam in hoc esse repugnantiam.

Secundo quaeritur, quid censendum de Sanguine, qui ostenditur inhaerens et a remotis temporibus perseverans in aliquo linteo vel altari. Si de sanguine corrupto sermo sit, qui, nempe, non propriam Sanguinis speciem referat, sed remotam aliquam cum eo analogiam, dicendum non esse verum Christi Sanguinem. Nam Scriptura testatur: *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur* (1); et alibi (2): David dicit in

(1) Rom. VI, 9.—(2) Act. II, 25, 27, 31.

eum *nec dabis sanctum tuum videre corruptionem... Neque Caro ejus vidit corruptionem*. Oportet ergo vestigia illa sanguinea, de quibus agitur, vel solam esse imaginem Dominici Sanguinis, vel ad summum, quaedam esse accidentia, quae Sanguis Domini, cum primum apparuit, sibi copulavit et deinde reliquit, ut sacra forent memoria ac similitudo ipsius in posterum.

CAPUT II.

De effectibus sanctissimae Eucharistiae.

ARTICULUS I.

De gratia quam causat sacra Eucharistia.

THESIS VII.

Eucharistia auget gratiam; unde per se non est instituta ad illam primo causandam.

96. Propositio est fide certa.

1.^a Pars. prob. 1.º Trident. (1) docet: «Sumi voluit Sacramentum tamquam spirituales animarum cibum quo alantur et confortentur viventes vita illius, qui dixit: *Qui manducal me, et ipse vivet propter me*» Deinde ait: «Paterno affectu admonet S. Synodus... haec sacra mysteria Corporis et Sanguinis ejus ea animi devotione venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animae vita, et perpetua mentis sanitas; cujus vigore confortati, ad coelestem patriam pervenire valeant.» Florent. Conc. (2): «Hujus Sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur et membris ejus unitur, consequens est, quod per hoc Sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur: omnemque effectum, quem materialis cibus et potus quoad vitam agunt corporalem, sustendendo, augendo, reparando et delectan-

(1) Sess. XIII. cap. 2 et 8.—(2) Decr. pro Arm.